

Mottagare
Regionstyrelsen

Justering av taxor och avgifter bibliotek

Förslag till beslut i regionfullmäktige

Revidering av taxor och avgifter för biblioteken antas att gälla från och med 2025-07-01.

Sammanfattning

Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska allmänheten utan kostnad få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform. Folkbiblioteken får enligt lagen ta ut en avgift för vissa tjänster samt en ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och liknande. Biblioteken har också rätt att ta ut ersättning för förkomna böcker och andra medier samt en förseningsavgift för de fall då låntagare inte i tid återlämnar det de har lånat. Biblioteken på Gotland avskaffade förseningsavgiften för alla låntagare i juli 2024. Avgiften för förkomna medier kvarstår.

Bibliotekens avgifter reviderades senast i juni 2024 då avgiften för försenad återlämning avskaffades. Bibliotekens avgifter och taxor anges i dokumentet *"Taxa för Region Gotlands Kultur- och fritidsavdelning"*. Dokumentet reviderades dock senast 2020-05-14. Sedan dess har bibliotekens verksamhet utvecklats, flera tjänster har tillkommit och andra har tagits bort på grund av att de inte längre används. Bibliotekens kostnad för vissa tjänster har ökat. Det är därför nödvändigt med en revidering av avgifter och taxor.

Två större höjningar av avgiften genomförs. Den ena rör avgiften för fjärrlån, där en höjning föreslås från 20 kronor per lånad bok till 50 kronor per lånad bok inom Norden samt från 150 till 200 kronor för lån utanför Norden. Hanteringen av fjärrlån är mycket personalkrävande och medför varje år stora kostnader för porto. Syftet med höjningen av avgiften är att säkerställa att låntagare bara beställer det material de verkligen behöver. Den andra är avgiften för förkommen lånad surfplatta, där en höjning föreslås från 300 kronor till 1000 kronor. Inköpskostnaden för en surfplatt är hög och en förhållandevis hög avgift om den försvinner eller förstörs förväntas öka motivationen till att vara rädd om den och lämna tillbaka den i god ordning.

En större avgift införs. Riktlinjer och kostnad för hyra av foajén och hörsalen E22 på Almedalsbiblioteket anges i dokumentet *"Riktlinjer för program och arrangemang vid Biblioteken på Gotland"*. På grund av ändrade förutsättningar för Almedalsbiblioteket att kostnadsfritt utnyttja E22 under vissa tider behöver taxor och villkor för hyra revideras. De behöver också föras in i Kultur- och

fritidsavdelningens samlade dokument för avgifter och taxor, där de saknas idag.

En skrivning om avgifter vid samarbeten med externa aktörer läggs till, i syfte att möjliggöra att bestämma eventuella taxor och avgifter vid varje enskilt samarbete.

De reviderade avgifterna och taxorna förväntas inte få några budgetpåverkande konsekvenser. Ej heller bedöms revideringen få konsekvenser ur ett barn-, jämställdhets- eller geografiskt perspektiv. Förväntat minskade transporter av fjärrlån är positivt ur ett klimat- och miljöperspektiv.

Revideringen gäller från 2025-07-01.

Ärendebeskrivning

I enlighet med bibliotekslagen tar folkbiblioteken på Gotland idag ut en avgift för vissa tjänster som till exempel kopiering och fjärrlån. En avgift tas också ut för lån av vissa medier som till exempel TV-spel och spelfilmer. En avgift tas även ut för förkommen media som till exempel böcker och surfplattor.

Avgiften är tänkt att åtminstone till viss del täcka för bibliotekens egna kostnader för service och återanskaffande av förkomna böcker med mera. Avgifter och taxor behöver regelbundet revideras för att vara aktuella och i enlighet med gällande kostnader. Avgifter och taxor för folkbiblioteken på Gotland redovisas i dokumentet ”Taxa för Region Gotlands Kultur- och fritidsavdelning”.

Bibliotekens avgifter och taxor reviderades senast i juni 2024 då avgiften för försenad återlämning avskaffades. Dokumentet ”Taxa för Region Gotlands Kultur- och fritidsavdelning” reviderades i maj 2020. Sedan dess har utbudet av tjänster utvecklats och de egna kostnaderna för att erbjuda dessa tjänster har ökat. Vissa tjänster har inte längre någon efterfrågan, som till exempel fax och uthyrning av spelfilmer.

Följande avgifter och taxor ska revideras, med motivering:

Fjärrlån: höjes från 20 kronor per lån från andra bibliotek inom Norden till 50 kronor per lån. Boklån från bibliotek utanför Norden höjes från 150 kronor till 200 kronor.

Fjärrlån är den tjänst som tillåter låntagare att beställa böcker som inte finns på något av öns bibliotek från ett annat bibliotek, oftast på fastlandet men också från bibliotek i andra delar av världen. Kungliga Biblioteket har räknat ut att hantering och transport av en enskild fjärrlånad bok kostar mellan 450 och 800 kronor, beräknat på transporter och arbetstid omräknat i lön. Att administrera ett fjärrlån tar oftast 15-60 minuter per bok och biblioteken betalar stora summor per år i portokostnad. Det är alltså en personalkrävande och kostsam verksamhet. Då avgiften idag är låg förekommer det förhållandevis ofta att låntagare beställer fler medier än de egentligen behöver och som sedan inte ens hämtas ut. En väsentlig ökning av avgiften förväntas medföra att låntagare i

högre utsträckning bara beställer det material de faktiskt behöver och har för avsikt att hämta ut. Detta kommer i sin tur att minska tidsåtgången för hantering av fjärrlån samt kostnaden för porto.

Förkommen media, surfplattor: höjes från 300 kronor till 1000 kronor.

Biblioteken på Gotland har cirka 200 surfplattor för utlån och tjänsten är mycket populär. Kostnaden för inköp av en surfplatta är hög, mellan 5000 och 7500 kronor styck. Avgiften för en förkommen eller förstörd surfplatta behöver ökas för att åtminstone till en del kompensera för kostnaden för återköp. Svinnet är inte stort, men en väsentlig ökning av avgiften för en förkommen eller förstörd surfplatta förväntas minimera svinnet.

Avgiften får dock inte vara så hög att den avskräcker från lån. Det blir viktigt att följa upp om och i så fall hur den ökade avgiften påverkar utlåningsgraden. Uppföljning sker under hösten 2025.

Förkommen eller förstörd media DVD: sänkes från ersättning motsvarande inköpspris till 300 kronor, eller inköpspris om det är lägre än 300 kronor.

DVD-filmer lånas inte ut i någon större omfattning och det bestånd som finns på biblioteken börjar bli utdaterat. Förkomna eller förstörda filmer ersätts oftast inte. Inköpspriset har också sjunkit de senaste åren, varför det är motiverat med en sänkning av avgiften för förkommen eller förstörd DVD-film.

Följande avgifter införs:

Sällskapsspel, förkommet eller förstört sällskapsspel: avgift motsvarande inköpspris.

Efterfrågan av sällskapsspel har ökat och biblioteken har uppdaterat och utökat sitt utbud. Spelen är ofta kostsamma i inköp. De innehåller också ofta smådelar som är nödvändiga för att spelet ska gå att använda. En avgift motsvarande inköpspriset om ett spel förkommer eller återlämnas i icke användbart skick förväntas öka låntagarnas benägenhet att vara rädda om spelen och återlämna dem kompletta.

Hyra av hörsalen E22: 890 kronor exklusive moms per påbörjad timme.

Hörsalen E22 administreras av Uppsala Universitet Campus Gotland och ingår inte i Region Gotlands hyra av lokaler för Almedalsbiblioteket. Biblioteken på Gotland har genom en uttalad riktlinje från Campus Gotland kunnat utnyttja hörsalen E22 på Almedalsbiblioteket för evenemang där biblioteken är medarrangör under kvällar från 17:30 samt helger. Ingen kostnad har debiterats biblioteken. Från och med januari 2025 kommer biblioteken att få betala hyra för att nyttja lokalen på 890 kronor per påbörjad timme. Under förutsättning att biblioteken anordnar och eller samarrangerar evenemang i E22 i samma utsträckning som till exempel 2024 kommer det att medföra en ökad kostnad på cirka 50 000 kronor. För att kompensera för kostnaden kommer arrangörer

som vill utnyttja E22 att bli debiterade en taxa motsvarande 890 kronor per påbörjad timme. All administration kring detta hanteras av Uppsala Universitet Campus Gotland. Reviderade villkor och taxa förs in i dokumentet "Taxa för Region Gotlands Kultur- och fritidsavdelning". Dokumentet "Riktlinjer för program och arrangemang vid Biblioteken på Gotland" uppdateras med motsvarande information enligt följande:

Hyra av hörsalen E22 Almedalsbiblioteket:
890 kr/påbörjad timme.

All bokning och administration av E22 hanteras av Uppsala Universitet Campus Gotland.

Hyra av Almedalsbibliotekets foajé
- 1500 kronor per tillfälle à max tre timmar
- Halvdag (4h) 2500 kronor
- Heldag (8h) 5000 kronor

Taxor och avgifter vid samarbeten med extern part

Biblioteken samarbetar ibland med extern part om utlån av saker som normalt inte ingår i bibliotekens bestånd. Exempel på ett sådant samarbete är utlån av Energikassarna där biblioteken hanterar utlåningen och Energicentrum ansvarar för innehållet i Energikassarna. En skrivning som ger möjlighet att bestämma taxa och avgift vid varje enskilt samarbete förs in i dokumentet "Taxa för Region Gotlands Kultur- och fritidsavdelning".

Följande avgifter tas bort:

Hyresavgift spelfilm: avgiften tas bort. Utlåningen av spelfilmer är mycket låg och beståndet är gammalt. Inga nya inköp görs. Biblioteken erbjuder spelfilm via streamingtjänsten Cineasterna.

Avgift för fax: tjänsten erbjuds inte längre på biblioteken.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att förslaget till revidering ska antas i enlighet med motiveringarna ovan.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att revideringen inte medför några konsekvenser.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att revideringen inte medför några budgetpåverkande konsekvenser. Det personalekonomiska perspektivet bör påverkas positivt då revideringen av avgifter för fjärrlån förväntas medföra en minskad arbetsbörda.

För låntagare som ofta utnyttjar fjärrlånetjänsten kan förändringen sannolikt upplevas som negativ. Bedömningen är dock att det övergripande budget- och personalekonomiska perspektivet överväger den upplevda försämringen.

Kostnaden för att hyra hörsalen E22 kommer att negativt påverka bibliotekens möjligheter att samverka med för föreningar, då biblioteken inte har medel att bekosta evenemang i samma utsträckning som tidigare, samt att många aktörer sannolikt inte kommer att ha råd att betala kostnaden för lokalen.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att revideringen inte medför några konsekvenser. Lån av medier för barn är redan idag undantagna alla avgifter.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Ej aktuellt.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att revideringen kan få positiva konsekvenser avseende transporter då antalet fjärrlån förväntas minska.

Beslutsunderlag

Taxa för Region Gotlands Kultur- och fritidsavdelning, reviderad
Riktlinjer för program och arrangemang vid Biblioteken på Gotland, reviderad
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-04-28

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Angelica Andersson Fihn
Avdelningschef kultur och fritid

Skickas till

Kultur- och fritidsavdelningen